

GRÓH GÁSPÁR
Álom, 1978. január

Az álmok állítólag nem hazudnak, de igazat sem mondanak. A valósághoz való viszonyuk kifürkészhetetlen, ezért botorság volna az igazság és a hazugság koordinátái között értelmezni őket. Az álombeli képek – képek, és úgy lettünk teremtve, hogy hiszünk a szemünknek. Hiszünk, ha látunk, bár mára meg kellett tanulnunk ebben is kételkedni, mert mi sem könnyebb, mint képekkel és képeket hazudni. Álombéli látomásaink azonban bennünk születnek. Ha nem is valóságosak, legalább hazugság tényleg nincs bennük.

Álomképeinkhez nem kell szem, ha álmodunk, az agyunkkal látunk. Talán sejtve ezt, valaha jobban megbecsülték az álmokat, a megfejtésükre vállalkozók kimagasló tiszteletben részesültek. Nem csoda: az álmok a szakrális világ részei voltak, bennük isteni üzeneteket láttak, amelyekben a kifürkészhetetlen jövőndő mutatkozott meg. Aztán jött Freud, és lezárult az álomfejtés költői korszaka.

Hogy a tudat alá szorított szorongás fejeződött-e ki benne, vagy a végzet üzent rajta keresztül, vagyis hogy mi volt az az álom, amelyre 1978 januárjában ébredtem, nem tudom. De egyszerre volt elbűvölően szép, félelmetesen valószerű, megrendítő és fölemelő. Bármeddig benne maradtam volna, és legfőbb vágyam volt, hogy megszabaduljak tőle. Valóságnak éltem meg, és nem akartam, hogy az legyen. Egyszer csak elkezdett bennem peregni a film, amelynek szereplője és nézője is voltam. Álmodtam.

Álltam a Váci utca és az Irányi utca sarkán, a régés-rég megszűntetett, de mindig ritkán járó kettes buszra vártam, amikor hirtelen eltűnt minden autó és villamos. A gyalogosok lépései sem hallatszottak, a város állandó, tompa moráját szürreális csend gyűrte le. Ebbe a némaságba hatolt be a belvárosból egy emberöltő óta ismeretlen zaj. A megüresedett akusztikus teret elképzelhetetlen és ámulatosan valóságos lódobogás töltötte be, egy több száz lóból álló ménés közeledett, egyre hangosabban. Patájuk egybefolyó robaja úgy hatott, mint a dobszó, amely nem hangerejével, hanem frekvenciájával gyűri le a hallgatóság esetleges ellenállását, amit már nemcsak a fülével, hanem a tüdejének, minden belső szervének együttrezgésével érzékel. A járókelők, a dolguk után sietők megdermedtek a csodálkozástól, mert már látták is, amit a fülüknél nem hittek: az Erzsébet híd teljes szélessé-

gét kitöltve, végeláthatatlan sorokban lovak érkeztek a belvárosba. A Március 15. térnél letértek a Váci utca felé, jobbra, ahogy a tábla mutatja, aztán az Irányi utcába fordultak, arra kanyarodva, ahol a valahai Csigá állt, ahova másfélszáz éve Petőfi és Vörösmarty járt. És jöttek, és jöttek a lovak, az elsők még laza csoportban, vágásban, az élen egy lobogó sörényű fekete csikó, patkolatlan, és mögötte egyre több, zárt tömegben. Ennyi ló nincs is a világon, ennyi lovat életemben nem láttam, ijesztően szép volt, ahogy valami megfoghatatlan rendet követve, szabadon és fegyelmezetten, éppenséggel öntudatosan futottak tovább. Nem számított, nem kérdezte senki, honnan jönnek, hova mennek, ámulva néztem az újabb és újabb érkezőket, dermedt csodálattal, megrettenve a szépségüktől. Akkor tanultam meg, hogy a fekete nem biztos, hogy sötét, mert ezeknek a fekete lovaknak olyan fényesen csillogott a szőrük, hogy bevilágította a város fáradt szürkeségét.

Mert a Buda felől áramló lovak mind feketék voltak, a hídról leszágulva, a buszmegállóhoz érve már lefékeztek, nem vágáztak, nem futottak, de nem is egyszerűen jártak, hanem felfoghatatlan, komor ünnepélyességgel vonultak, mint valahai temetések a halottvivők. „Mi történt? Jaj, megint mi történt?” – kérdeztem szavak nélkül, mert az álomban ez is lehetséges, de nem válaszolt senki. Aztán egy valahonnan ismerősnek tűnő, alacsony, ősz férfi érkezett, bottal, bicegve, „Nagy Lászlót temetik” – mondta. „A költőt?” – kérdezte valaki. Az ősz férfi bólintott: „Most halt meg, hét órája”. Mintha kést vágta volna belém. Nem hittem el, amit mondott, mert nem hihettem, mindenem tiltakozott: még hogy Nagy László? De hiszen ő fiatal a halálhoz, aki nem adja ajándékba fejét még a halálnak sem, nem, Nagy László nem halhatott meg, nem olyan ember ő, aki csak úgy meghal, de akkor mi ez az egész?

Az ébredő tudat akkor vet véget az álomnak, amikor az ember már szeretné továbbálmogni. Ezt szerettem volna én is, legalább odáig folytatni, hogy kiderüljön: nem igaz, amit az ősz férfi mondott. Aztán persze föl kellett ébrednem, egy olyan valóságba, ahol Nagy László emlékére már csak azért sem szerveznek maguknak gyászfelvonulást a belvárosba a fekete lovak, mert Nagy László él, ahogyan álomban is mondtam.

Aztán jött a reggel, fogmosás, borotválkozás, hírek, indulás munkába, meg a többi.

Ehhez a januári reggelhez tíz napra halt meg Nagy László.